د سرسايي مسائل

مؤلف

الحاج مفتي جان محمد صاحب

خــادم

دارالافتاء نعمانيه

کندهار، افغانستان

د کتاب اړوند

د کتاب نوم : د سرسايې مسائل

د مؤلف نوم: الحاج مفتي جان محمد صاحب

فاضل دارالعلوم کراچي، خادم دارالافتاء نعمانيه، کندهار

د مؤلف سره اړيکي: ۰۷۰۰۳٦۰۱٦۰ -۰۷۹۹۲۸۸۰۸۸

د چاپ نېټه: ۱۳۹۱هـ ش مطابق ۱۴۳۴هـ ق

د چاپ ځل: اول

ضخامت : ۱۱ صفحات

چاپوونکی: احمد شاهي کتب خانه

۰۷۰۰۳۲۱۴۷۹

ويب پاڼه: www.alnumania.com

ايمېل: numania.af@gmail.com

سکايپ: numania.af

فيس بوک: alnumania

دکتاب تفصیلي فهرست

د سرسايې د مسائلو په باره کې يوه مفصله او مدلله رساله

د سرسايې حکم په کوم کال وسو:

سرسايه د هجرت په دوهم کال واجب سوه دا هغه کال وو چي روژه هم په دغه کال کي فرض سوې وه خو وجوب ئې د زکوة تر مخه دئ[1].

په احاديثو سره د سرسايې اثبات:

اول حديث: د حضرت ابن عباس رضي الله عنه څخه روايت دئ چي نبي کريم صلى الله عليه وسلم سرسايه مقرره کړه تر څو روژه د لغو شيانو څخه پاکه سي او د مسکينانو ډوډۍ په وسي که چا د لمانځه تر مخه ادا کړه نو قبول سوى خيرات دئ او که چا تر لمانځه وروسته ادا کړه نو د خيراتو څخه يو خيرات دئ[2].

دوهم حديث: د حضرت ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دئ چي نبي کريم صلى الله عليه وسلم سرسايه مقرره کړه يوه پيمانه خورما يا يوه پيمانه اوربشي د مسلمانانو پر هر مريي او آزاد او پر هر نر او ښځه او پر هر کوچني او لوى او امر ئې وکړ چي سرسايه تر مخه تر دې چي خلګ لمانځه ته ووزي ادا

---

[1] شرعت زكاة الفطر في شعبان في السنة الثانية من الهجرة عام فرض صوم رمضان قبل الزكاة (فقه اسلامي: دريم ټوک – ۲۰۳۵ مخ).

[2] عن ابن عباس رضي الله عنه قال فرض رسول الله صلى الله عليه وسلم زكوة الفطر طهرة للصيام من اللغو والرفث وطعمة للمساكين من ادا ها قبل الصلوة فهي زكوة مقبولة ومن ادا ها بعد الصلوة فهي صدقة من الصدقات (سنن ابي داؤد: اول ټوک – ۲۲۵ مخ).

سي[1].

د سرسايې حکمتونه او فايدې:

اول: د روژې د تاوان جبيره.

دوهم: د اختر په ورځ فقيران د سوال څخه راګرځول.

دريم: وکيع بن الجراح فرمايي چي سرسايه د روژې لپاره داسي ده لکه د لمانځه لپاره سجده سهوه لکه څنګه چي په سجده سهوه د لمانځه تاوان راګرځي همداسي په سرسايه سره د روژې تاوان راګرځي[2].

د سرسايې د وجوب شرطونه:

اول: اسلام

دوهم: آزادي

دريم: د دومره نصاب ملکيت چي تر حوائجو اصليه زيات وي خو د نصاب نما او ترقي ضروري نه ده[3].

---

[1] عن ابن عمر رضي الله عنهما قال فرض رسول الله صلى الله عليه وسلم زكوة الفطر صاعا من تمر او صاعا من شعير على العبد والحر والذكر والانثى والصغير والكبير من المسلمين وامر بها ان تؤدي قبل خروج الناس الى الصلوة (صحيح البخاري: اول ټوک - ۲۰۴ مخ).

[2] وحكمتها: جبر نقص الصوم واغناء الفقراء عن السؤال يوم العيد قال وكيع بن الجراح زكاة الفطر لشهر رمضان كسجدة السهو للصلوة تجبر نقصان الصوم كما يجبر السجود نقصان الصلاة (فقه اسلامي: دريم ټوک - ۲۰۳۷ مخ).

[3] فيشترط لوجوبها امور ثلاثة الاسلام والحرية وملك النصاب الفاضل عن حاجته الاصلية (فقه اسلامي: دريم ټوک - ۲۰۳۷ مخ). له نصاب الزكاة و ان لم ينم (فتح باب العناية بشرح النقاية: اول ټوک - ۵۵۰ مخ).

د سرسايې سبب يا علت:

د سرسايې سبب هر هغه سر (انسان) دئ چي كفالت ئې د بل چا پر غاړه وي او مكمل تصرف باندي ولري[1].

سرسايه پر چا واجب ده:

سرسايه پر هر هغه چا واجب ده چي آزاد وي مسلمان وي كه كوچنى وي كه لوى كه نر وي او كه ښځه كه عاقل وي او كه لېونى او هغه وخت چي د دومره نصاب خاوند وي چي تر حاجت اصليه زيات وي (دوپنځوس نيمي تولې سپين زر او يا اووه تولې سره زره)[2].

د سرسايې فضيلت:

حضرت جرير ﷛ فرمايي چي نبي كريم ﷺ وفرمايل چي د روژې مياشتي روژه د آسمانو او مځكي په منځ كي معلقه (بنده پاته) وي اسمان ته نه پورته كېږي تر څو چي سرسايه (صدقة الفطر) نه وي ادا سوى[3].

---

[1] و اما السبب فراس يلزمه مؤنته ويلي عليه ولاية كاملة (بدائع: دوهم ټوک - ۱۹۹ مخ).

[2] واجمعوا على ان المسلمين مخاطبون بها ذكرانا كانوا او اناثا صغارا او كبارا عبيدا او احرارا (بداية المجتهد: ۲۲۲ مخ). المالک المقدار النصاب فاضلاً عن حوائجه الاصلية ...(الاختيار لتعليل المختار: ۱ - ۳ ټوکونه - ۱۵۹ مخ).

[3] عن جرير ﷛ قال قال رسول الله ﷺ صوم شهر رمضان معلق بين السماء والارض ولا يرفع الا بزكاة الفطر (الترغيب والترهيب: دوهم ټوک - ۱۵۲ مخ).

سرسايه څه وخت واجب ده:

د سرسايې د واجب کېدو وخت د اختر په ورځ د سپېدو راختلو وخت دئ مګر د سرسايې د ادا کولو وخت ټول عمر دئ[١].

په احاديثو کي چي د کومو شيانو ذکر نه وي نو سرسايه ...:

کوم شيان چي غير منصوصي دي يعني په احاديثو کي ئې ذکر نه وي راغلی لکه ډوډی، وړه وغيره...په سرسايه ورکولو کي يې قيمت معتبر دئ[٢].

په کومه اندازه چي سړی مال ولري نو...:

کوم کسان چي په خپل ملکيت کي هيڅ ونه لري او يا خو تر نصاب کم شی ولري نو په شرعي اصطلاح کي هغه ته فقير او مسکين ويل کېږي او د زکوة او سرسايې مستحق دئ نو بې له عوضه به سرسايه ورکوي[٣].

---

[١] فصل: واما وقت وجوب صدقة الفطر فقد اختلف فيه قال اصحابنا هو وقت طلوع الفجر الثاني من يوم الفطر ... واما وقت ادائها فجميع العمر عند عامة اصحابنا ولاتسقط بالتاخير عن يوم الفطر (بدائع: دوهم ټوک – ٢٠٦ مخ).

[٢] و ما لم ينص كذرة وخبز يعتبر فيه القيمة (درمختار: دوهم ټوک – ٣٦٤ مخ).

[٣] تمليک جزء مال عينه الشارع من مسلم فقير غيرهاشمي ... مع قطع المنفعة عن المملک من كل وجه (البحرالرائق: دوهم ټوک – ٣٥٢ مخ).

سرسایه کومو کسانو ته نه سي ورکول کېدلای؟

سرسایه خپلو اصولو ته نه سي ورکول کېدلای لکه پلار، نیکه او داسي نور ... مور انا او داسي نور... او نه هم خپلو فروعو ته ورکول کېدلای سي لکه زوی، لور، لمسی، لمسۍ او داسي نور... او نه ئې خاوند خپل ښځي ته او نه ئې ښځه خپل خاوند ته ورکولای سي او د دوی څخه ماسوا نورو قریبانو ته ورکول کېدلای سي لکه ورور، خور او داسي نور...[1].

کوچني ته سرسایه ورکول:

د مثال په ډول: که د یو نابینا سړي دومره کوچني زامن وي چي په راکړه ورکړه نه پوهېږي نو هغوی ته سرسایه نه سي ورکول کېدلای بلکي د هغوی سرپرست ته به ئې ورکوي او که هغوی پوهېدل بیا خپله هغوی ته هم ورکول کېدای سي[2].

د اختر تر ورځي مخکي سرسایه ورکول:

که یو څوک سرسایه د اختر د ورځي تر مخه یا وروسته ادا کړي نو صحیح ده خو مستحب دا دئ چي د سهار تر لمانځه وروسته او د اختر تر

---

[1] واصله وان علا وفرعه وان سفل ... اي لایجوز الدفع الي ابیه وجده وان علا و لا الی ولده وولدولده وان سفل ... بل کل صدقة واجبة لایجوز دفعها لهم ... کالکفارات وصدقة الفطر والنذور .... لان من سواهم من القرابة یجوز الدفع لهم ... (البحرالرائق: دوهم ټوک – ۴۲۵ مخ).

[2] وصدقة الفطر کالزکاة في المصارف (البحرالرائق: دوهم ټوک – ۴۴۶ مخ).

لمانځه د مخه ادا سي[1].

کوم چا چي روژنه نه وي نيولې نو سرسايه ...:

کوم چا چي روژه نه وي نيولې نو پر هغه باندي هم سرسايه واجب ده[2].

د بالغ اولاد له طرفه بې له اجازې سرسايه ورکول:

که پلار د خپل بالغ اولاد له طرفه سرسايه ادا کوي نو د هغوی اجازه به وي مګر دا چي سرسايه په لږ او معلوم مقدار کي ده او عادة د هغوی اجازه وي نو استحساناً دا کار روا دئ[3].

ټوله سرسايه يوه فقير ته ورکول که جلا جلا:

د يوه نفر سرسايه ډېرو مسکينانو ته وېشل يا د ډېرو نفرو سرسايه يوه مسکين ته ورکول روا دي[4].

---

[1] ويستحب اخراجها قبل الخروج الى المصلى بعد طلوع فجر عملا بامره وفعله عليه السلام وصح اداؤها اذا قدمه او اخره (درمختار: دوهم ټوک – ۳٦۷ مخ).

[2] فتاوی رحيميه: ۷ – ۸ ټوکونه – ۱۹٦ مخ).

[3] لا عن زوجته وولده الکبير العاقل ولو ادى عنهما بلا اذن اجزا استحسانا للاذن عادة (درمختار: دوهم ټوک – ۳٦۳ مخ).

[4] وجاز دفع کل شخص فطرته الى مسکين .... کما جاز دفع صدقة جماعة الى مسکين واحد بلا خلاف (درمختار: دوهم ټوک – ۳٦۷ مخ).

د مسجد امام ته سرسايه ورکول:

که د مسجد امام د نصاب خاوند وي نو د امامت په عوض کي سرسايه ورکول جائز نه ده او که صاحب نصاب نه وي بيا جواز لري البته په مزدوري کي ورکول جائز نه ده[۱].

قرض د سرسايې په عوض کي معافول:

که د يو چا پر بل چا قرض وي نو دغه قرض په سرسايه کي نه سي معافولای ځکه چي سرسايه واجب ده او تمليک پکښي شرط دئ[۲].

ورور او خور ته سرسايه ورکول:

د اصولو او فروعو څخه ماسوا نورو ټولو قريبانو ته ټوله صدقات که زکوة وي که سرسايه وي ورکول کېدلای سي[۳].

سرسايه بل ښار يا کلي ته استول:

لکه څرنګه چي زکوة بې له ضرورته بل ښار ته وړل مکروه دي همدارنګه سرسايه هم وړل مکروه ده البته که د بل ښار خلګ تر دې ښار ډېر حاجتمند وي او يا ئې قريبان هلته وي بيا پروا نه لري[۴].

---

[۱] و مصرف هذه الصدقة ماهو مصرف الزكاة (هنديه: اول ټوک – ۱۹۴ مخ).

[۲] و يشترط ان يكون الصرف تمليكا (درمختار: دوهم ټوک – ۳۴۴ مخ).

[۳] والافضل في الزكاة والفطر والنذور الصرف اولا الى الاخوة والاخوات ثم الى اولادهم ثم الى الاعمام والعمات... (هنديه: اول ټوک – ۱۹۰ مخ).

[۴] ويكره نقل الزكوة من بلد الى بلد الا ان ينقلها الانسان الى قرابته او الى قوم هم احوج اليها من اهل بلده (هنديه: اول ټوک – ۱۹۰ مخ).

بندیانو ته سرسایه ورکول:

که چیري په بندي خانه کي بندیان غریبان او مسکینان وي نو سرسایه ورکول جائز ده[۱].

سرسایه د کومو شیانو څخه ورکول کېږي؟

سرسایه د څلورو شیانو څخه ورکول کېدای سي غنم، اوربشي، خورما او وڅکي[۲].

د سرسایې اندازه:

سرسایه به یا نیمه پیمانه غنم وي یا به یوه پیمانه اوربشي یا به یوه پیمانه خورما وي[۳].

چي دغه اندازې د کیلو ګرام په اندازه داسي دي:

شماره	د شیانو نوم	مقدار
۱	وڅکي	دري نیم کیلو
۲	خرما	دري نیم کیلو
۳	اوربشي	دري نیم کیلو
۴	غنم	احتیاطاً دوه کیلو

---

[۱] هي تملیک المال من فقیر مسلم... (کنز الدقائق علی هامش البحر الرائق: دوهم ټوک – ۳۵۲ مخ).

[۲] وانما تجب صدقة الفطر من اربعة اشیاء من الحنطة والشعیر والتمر والزبیب (هندیه: اول ټوک – ۱۹۱ مخ).

[۳] وهي نصف صاع من بر او صاع من شعیر او تمر... واما الزبیب فقد ذکر... والاحوط ان یراعي فیه القیمة هکذا في محیط السرخسي (هندیه: اول ټوک – ۱۹۱ مخ).

که مال هلاک سي بيا هم سرسايه واجب ده:

سرسايه که څه هم مال هلاک سي بيا هم واجب ده ځکه چي د سرسايې تعلق د انسان سره دئ د مال سره نه دئ[١].

په سرسايه کي د غنمو او اوربشو اوړه ورکول:

د غنمو او اوربشو اوړه د غنمو او اوربشو حکم لري په اوړو کي ئې هم نيمه پيمانه يا يوه پيمانه ده مګر د غنمو او اوربشو په ډوډۍ کي قيمت معتبر دئ[٢].

که د کوچني اختر په شپه څوک مړ سي نو ...:

که يو څوک د صبح صادق تر مخه وفات سي نو سرسايه پر واجب نه ده او که څوک تر صبح صادق وروسته وفات سي بيا سرسايه پر واجب ده[٣].

که يو کوچني تر سپېدو دمخه يا وروسته پيدا سو نو ...:

که يو کوچني تر سپېدو دمخه پيدا سو نو سرسايه پر واجب ده او که تر سپېدو وروسته پيدا سو بيا سرسايه پر واجب نه ده[٤].

---

[١] والفرق: ان صدقة الفطر تتعلق بالذمة وذمته قائمة بعد هلاک المال فکان الواجب قائما والزکاة تتعلق بالمال فتسقط بهلاکه (بدائع: دوهم ټوک – ٢٠٨ مخ).

[٢] ودقيق الحنطة والشعير وسويقهما مثلهما والخبز لايجوز الا باعتبار القيمة وهو الاصح (هنديه: اول ټوک – ١٩١ مخ).

[٣] فمن مات قبل ذلک لم تجب عليه الصدقة ... و من مات بعد طلوع الفجر فهي واجبة عليه (هنديه: اول ټوک – ١٩٢ مخ).

[٤] ومن ولد او اسلم قبله وجبت ومن ولد او اسلم بعده لم تجب (هنديه: اول ټوک – ١٩٢ مخ).

د مور او پلار سرسایه پر چا واجب ده؟

د مور او پلار سرسایه پر بالغ اولاد باندي لازمه نه ده که څه هم د غه بالغ اولاد مور او پلار ته نفقه ورکوي[۱].

د کوچني اولادونو سرسایه:

که څوک دومره مال ولري چي نصاب ته رسیږي یا زیات وي نو دخپل ځان او کوچني اولادو له طرفه سرسایه ورکول واجب ده البته که کوچني اولادو خپل مال درلودی بیا به ئې د هغوی د مال څخه سرسایه اداکوي[۲].

د خپلي کوروالا له طرفه سرسایه ادا کول:

پر خاوند باندي د ښځي له طرفه څخه سرسایه ادا کول لازم نه دي البته که د دې له طرفه څخه سرسایه ادا کړي نوجائز ده که څه هم د ښځي بې له اجازې وي[۳].

---

[۱] ولایلزم الرجل الفطرة عن ابیه وامه وان کانا في عیاله لانه لاولایة له علیهما (هندیه: اول ټوک – ۱۹۳ مخ).

[۲] یخرجها عن نفسه وعن اولاده الصغار .... اذا کان له مال یخرج من ماله والا فمن مال نفسه (التسهیل الضروري: ۱ –۲ ټوکونه – ۱۲۴ مخ).

[۳] ولو ادی عنهما بلا اذن اجزا استحسانا للاذن عادة (درمختار: دوهم ټوک – ۳٦۳ مخ).

پر مشر ورور باندي د کشر ورور او خور سرسایه:

پر مشر ورور باندي د کوچني ورور او خور سرسایه واجب نه ده که څه هم مشر ورور دغه خور او ورور ساتي[1].

دارالافتاء نعمانیه

د شرعی مسائلو د جوابولو اداره

کندهار - افغانستان

اړیکي: ۰۷۰۰۳۶۰۱۶۰ -۰۷۹۹۲۸۸۰۸۸

ویب پاڼه: www.alnumania.com

ایمیل: numania.af@gmail.com

سکایپ: numania.af

فیس بوک: alnumania

[1] ولایجب ان یؤدي عن اخوته الصغار ولاعن قرابته وان کانوا في عیاله کذا في فتاوی قاضیخان (هندیه: اول ټوک - ۱۹۳ مخ).